

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE INTERNATIONAL EXAMINATIONS
International General Certificate of Secondary Education

FIRST LANGUAGE TURKISH

Paper 1 Reading

0513/01

May/June 2013

2 hours

Additional Materials: Answer Booklet/Paper

READ THESE INSTRUCTIONS FIRST

If you have been given an Answer Booklet, follow the instructions on the front cover of the Booklet.

Write your Centre number, candidate number and name on all the work you hand in.

Write in dark blue or black pen.

Do not use staples, paper clips, highlighters, glue or correction fluid.

Answer **all** questions.

The number of marks is given in brackets [] at the end of each question or part question.

At the end of the examination, fasten all your work securely together.

ÖNCE BU YÖNERGEYİ OKUYUNUZ

Eğer size bir Cevap Kitapçığı verilmişse, kitapçığın ön kapağındaki yönergeyi uygulayınız.

Teslim ettiğiniz kağıtların hepsinin üstüne Sınav Merkezinizin numarasını, aday numaranızı ve isminizi yazınız.

Koyu mavi ya da siyah mürekkepli kalem/tükenmez kullanınız.

Tel zımba, ataş, fosforlu kalem, yapıştırıcı ve sıvı yazı düzeltici kullanmayınız.

Bütün soruları cevaplandırınız.

Her soru ya da alt sorunun not değeri sorunun sonunda köşeli parantez [] içinde verilmiştir.

Sınavın sonunda bütün kağıtlarınızı sıkıca birbirine tutturunuz.

This document consists of **6** printed pages and **2** blank pages.

Önce **Metin A**'yı, daha sonra da **Metin B**'yi dikkatle okuyup tüm soruları cevaplayınız.

METİN A

65 yaşındayım ancak çocukluğumdan bu yana hayatıma giren yenilikleri düşündüğümde bazen 165 yaşındaymışım gibi geliyor. Neden mi? Anlatayım: Teknolojik gelişmenin kaplumbağa hızıyla olduğu ilk çağları bir yana bırakıp, mucitlerin, kâşiflerin kaynadiğı 15.-17. yüzyıl döneminden başlayalım. Gutenberg matbaanın atasını 1450'lerde geliştirmiş ama ömrü boyunca basabildiğı kitap sayısı belki 200. Endüstriyel boyutta, dakikada yüzlerce sayfa basabilen basımevleri ortaya 5 çıkana kadar 1800'lü yılları beklemek gerekmiş. 1450 yılında miyoplar için ayrı hipermetroplar için ayrı mercekler geliştirilmiş. Benim gibi hem yakını hem uzağı iyi göremeyenler ise 330 yıl beklemişler; sonunda Benjamin Franklin iki gözlük taşımaktan bıkip bu sorunu tek gözlükle çözünceye kadar. Leonardo da Vinci 1485'te ilk paraşütü tasarlamış ama ilk kullanışlı paraşüt için 300 yıl geçmesi gerekmiş. 1642'de Pascal'ın ilk hesap makinesinden, bir oda büyüklüğündeki 10 ilk bilgisayara yine 300 yılda ulaşılmış. Bu liste böyle uzar gider. Şimdi bir de benim yaşamıma sığan gelişmelerin hızına göz atalım.

1950'lerin sonu. Bazılarına tarih gibi gelebilir ama o günlerde çocuk olanların çoğı halen hayatta. Yaz tatillerinde babam beni doğduğu köye götürüyor. Yolculuk iki gün bir gece sürüyor. Köyde elektrik yok, telefon yok, posta dersin kağıdı* gibi. Şehirde gelen herkesin yaptığı gibi, evden eve dolaşarak köylülere şehirdeki yakınlarının mektuplarını dağıtıp, mesajlarını iletiyoruz. "Oğlun sana biraz para gönderdi. Yakında belki kardeşini de yanına alacakmış." "Kızı artık benim için isteyin, diyor dayın." Gün yetmezse gece, dağ bayır dolaşıyoruz. Elde meşale yani bugün pille, güneş enerjisiyle şarj olan el fenerinin büyük babası. Bir parça bezin içine gaz yağı ile ıslatılmış kül dolduruluyor, bir sopanın ucuna telle bağlanıyor ve bu uç tutuşturuluyor. Her neyse, elektrik olmadığı için tabii radyo da yok. Gazete dersin o da ancak kese kâğıdı olarak karşıma çıkıyor ve onlardan biri bakkaldan eve geldiğinde evire çevire, katlarını açarak okuyorum her satırını. Televizyon denen şey aklımın köşesinden bile geçmiyor çünkü şehir hayatımda bile yok. Babam arada sırada annemden haber almak, bizden haber vermek için ilçe merkezindeki postaneye gidip telefon sırasına adını yazdırıyor. Sonra da kahvede, köylülerle sohbetle geçen birkaç saatlik bir bekleyişin ardından nihayet annemle bağlantı kuruluyor. Sıra bana gelince ben de anneme kaç balık tuttuğumu, değırmende mısır öğüttüğümü, buzağının isim annesi olduğumu falan anlatıyorum. Sizin anlayacağınız, köyde günler ağır çekim** yaşanıyor. Bir tek kasaba merkezine giden yolda mezarlığı geçerken yıldırım gibi koşuyorum! Her dal, her mezar taşı, bir hayalete benziyor nedense! 30

Babam köyde çok popülerdi. Elektroniğe meraklı olduğu için her yaz yanında yeni bir aygıt olurdu. Pilleri radyodan haberleri, şarkıları, türkülerini dinleyen köylüler nasıl da heyecanlanırdı! Ama esas heyecanı pilli makaralı teybi yaratmıştı. Babam gizlice köylü kadınların seslerini kaydetmiş, sonra da aleti çalıştırıp, havada kadınların konuşmaları dönmeye başlayınca, bu onlara tam bir sihir gibi gözükmişti. "Ya bu senin sesin değil mi? Sen değil miydin bu sene bal çıkmayacağını söyleyen?" "E bendim tabii ama ben sana söyledim. Bu ne şimdi?" Kıkır kıkır gülmeler, "Ağabey bir de ben konuşayım." demeler, babam türkülerini kaydetsin diye birbirlerine girmeler... 35

20'li yaşlarıma geldiğimde çok şey değişmişti bile. Köye gidiş, daha iyi yollar ve otobüslerle 15 saate inmiş, bu arada Amerikalılar da Ay'a insan çıkartmışlardı. 30 yaşlarımda ise bilgisayarların bir tuşla yapabildikleri işler de bana sihir gibi geliyordu. TV uzaktan kumandaları, cep telefonları, bilgisayar programları baş edemeyeceğimi düşündüğüm bir hızla geliyor, karmaşıklılaşıyordu. Gençlerden rica ediyordum. "Şu zımbırtıya bir bak, beni arayanların numaralarını nasıl bulacağım." "Bununla kanal nasıl değıştiriliyor?" 40

Şimdi 2010'lu yıllara "zıplayalım". Artık dağdaki çobanın cebine bile telefon, köy okuluna bilgisayar girdi. Böyle ondan bundan yardım istemekle olmuyor. Mademki bu çağın bütün sıkıntılarına katlanıyoruz, garip salgınlar, gdo'lu*** gıdalar, küresel ısınma falan, o zaman çağın 45

nimetlerinden de yararlanmak lazım. Torunumla konuşuyorum:

– Hadi yavrucuğum, bilgisayarını bana bir on dakika bırak da e-postalarımı bakayım.

– Birazcık bekle anneanne, “Facebooktayım”.

– Ama, bilgisayarın başından hiç kalkmıyorsun ki! Zaten bu günlerde herkes akşama kadar ya Facebookta, ya Twitterda ya da blog yazıyor! Bu çağa bilgisayar çağı, iletişim çağı falan diyorlar ama bana kalırsa adı siber dedikodu çağı olmalı.

– Bana laf atacağına kendine bak, anneanne! Yarın sabah atlayacaksın uçağa, öğleden sonra sen de köydeki arkadaşlarınla televizyondaki dizi kahramanlarını çekiştiriyor olacaksın.

50

55

Doğru söylüyor çocuk, bazen günlük hayatımızdaki değişikliklerin tam bilincine varamıyorum.

*kağnı: İki veya dört tekerlekli, yavaş giden öküz arabası.

**ağır çekim: Yavaş bir biçimde.

***gdo: Genetiği değiştirilmiş organizma.

METİN B

“Gelişim”i, insanın daha kolay, daha sağlıklı, daha iyi yaşamasını sağlayacak eşyanın, yöntemlerin, olanakların ve sistemlerin ortaya çıkması olarak tanımlarsak, insanın dünya sahnesinde belirlediği günden itibaren gelişim göstermeye başladığını söyleyebiliriz. Mağara resimlerinde, kemiklerde ve diğer tarih öncesi nesnelere bu gelişimin izlerini sürmek mümkün. Belli ki insanoğlu en baştan itibaren gündelik aletlerini, beslenme kaynaklarını, savaş araçlarını, yerin altında ve üstündeki kaynakları kullanma yöntemlerini sürekli geliştirmiş. Bir yerden bir yere gitmek, suları aşmak, barınak yapmak, toprağı işlemek, hayvanları ehilleştirmek, enerji kaynakları bulmak için araçlar, teknikler, sistemler geliştirmiş. Yaralarını, hastalıklarını daha iyi tedavi etmek için yeni çözümler aramış. İyi günlerinde kötü günleri için önlem almaya çalışmış. Böylelikle öncelerde daha çok hayvaninkine benzer bir yaşamdan, giderek, ilkel de olsa daha insani bir yaşama geçmiştir. Daha sonra kasabalar, şehirler oluşturmuş. Yerleşik yaşama geçip bir anlamda “medenileşmiş”. Birlikte yaşadıkları alanlarda itişip kakışmadan yaşayabilmek için kurallar geliştirip, kuralların gözetilmesini sağlayacak örgütlenmelere gitmiş, iş bölümü yapmaya başlamış; kimi savaşçı olmuş, kimi işçi, kimiye yönetici...

Fransa’da bulunan ilk kulübe kalıntıları, 400.000 yıl öncesine ait. Oval biçimli bu ilk evlerin kalıntıları içinden taş aletler, ocak külleri ve pişirilerek yenilmiş hayvan kalıntıları ortaya çıkarılmış. İlk at nalı MÖ 300’lerde, ilk üzenği* ise milattan birkaç yüzyıl sonra gibi çok çok daha sonraki dönemlerde insanın hayatına girmiş . Bu arada insan sanatla da ilgilenmiş. İlk seramik Venüs heykeli 25.000 yıl öncesine tarihlendiriliyor. Bulunan en eski müzik aleti olan flüt ise 35.000 yaşlarında.

Tarihin en eski iki medeniyetinden biri MÖ 3200 yıllarında bugünkü Dicle ve Fırat nehirleri arasında kurulan Sümer medeniyetidir. Medeniyeti yerleşik ve örgütlü bir düzen içinde yaşam diye anlayınca ilk yazılı belgelerin Sümer tabletleri olmasına şaşmamak gerek. Yine o dönemlerde, bir başka nehir üstünde, Nil vadisinde, kurulan Mısır medeniyeti de hiyeroglif yazısını geliştirmiş.

Dünyanın bütün kıtalarında çeşitli medeniyetler çeşitli hızda gelişimlerini sürdürürken gelişimin hızının artmasının epeyce zaman aldığını görüyoruz. Keşifler çağı diye adlandırılan ve 15. yüzyılın başından 17. yüzyılın başına kadar süren dönemde, Avrupalılar, Afrika, Kuzey ve Güney Amerikalılar, Asya ve Okyanusya’yla temas kuruyorlar. “Yeniden doğuş” anlamına gelen ve edebiyat, fen, sanat, politika, din ve eğitim konularında modern çağın alt yapısını hazırlayan Rönesans hareketiyle birlikte bu dönem, Orta Çağla Modern çağın arasında bir köprü oluyor. Yeni topraklar, yeni kaynaklara ve yeni bilgilere kapı açıyor ve matbaanın icadı, bilginin daha çok insanın eline daha kolay geçmesini sağlıyor.

Yine de bugün hayatımızda olan bazı kolaylıklar için çok daha fazla zaman geçmesi gerekiyor. Örneğin görme engelliler, kendi özel alfabelerine, görebilenlerden beş bin yıl sonra kavuşmuşlar. Vücudun çeşitli yerlerine cerrahi müdahale** yapıldığına dair izleri MÖ 3300 yıllarına kadar sürmek mümkünken, bugünküne yakın anestezi yöntemlerinin kullanılmaya başlanması 1850’lerde mümkün olabilmiş. Robert Hooke 1665’de bir şişe mantarının gözeneklerini ve hücrelerini, geliştirdiği basit mikroskopla görebilmiş ama nesnelere atomik ölçüde ve üç boyutlu olarak görülebilmesi ancak 1981 de mümkün olmuş.

19. yüzyılda, ulaşım, inşaat ve iletişim dallarında büyük adımlar atılmış. Buharlı lokomotifler bu dönemde karşımıza çıkıyor. Ancak ilk şehirlerarası otobüs 1920’de yollara düşmüş. Aslında 20.yüzyılda gelişimin hızı iyice artmış. 1. ve 2. dünya harplerinin zorladığı bilim, daha sonra sivil hayata devrettiği birçok buluş gerçekleştirmiş. Birçoğu birbirinin yolunu açan radyo, ses kaydı, sinema, telefon, televizyon, otomobil, uçak, bilgisayar, otobanlar, uzay araçları, internet, sağlık teknolojileri, makinalı tarım ve nükleer teknoloji, hepsi 20.yüzyılın ürünleri.

21.yüzyıla gelindiğinde ise, şimdilik yeni teknolojilerin sayısı geçen yüzyılki kadar çok değil ama geçen yüzyılın son yarısı ile bu yüzyılın başında gelişme baş döndürücü bir hız kazanmış gibi

gözüküyor. Her gün kendi sayısını ikiye katlayan nilüfer çiçeği gibi. Gölün üstünde bir gün bir nilüfer açıyor, ertesi gün iki, daha ertesi gün dört. Gölün bir yarısı 29 günde nilüferle örtülüyor. 50
Gölün diğer yarısının nilüferle kaplanması ise sadece bir gün alıyor. Kablolu telefonda mobil telefona geçiş yarım yüzyıl sürdü ama artık mobil telefonlarla ilgili nerdeyse her gün ortaya çıkan yeniliklere şaşırıyoruz. Artık üç boyutlu sandalye basan baskı makinelerinden bahsediyoruz. Daha 80'lerde yakınlarını görmek için günlerce süren yolculuklar yapan insanlar bugün birbirleriyle oturdukları yerden görüntülü konuşabiliyorlar. Tabii bu kadar hızlı gelişmeye ayak uydurabiliyorlarsa! 55

*üzengi: Eyerin iki yanında asılı bulunan ve hayvana binildiğinde ayakların basılmasına yarayan, altı düz demir halka.

**cerrahi müdahale: Ameliyat

- 1 Aşağıdaki soruları Metin A'daki bilgileri kullanarak yanıtlayınız. **Yanıtlarınızda metinden bire bir aktarma yapmayıp, kendi özgün anlatımınızı kullanmaya özen gösteriniz.** Yanıtlarınız içerik bakımından toplam 20 puan, yazma becerisi bakımından 5 puan içinde değerlendirilecektir.
- (a) Yazar öyküsüne başlamak için neden 15–17 yüzyıl dönemini seçmiştir? [1]
- (b) Metin A'ya göre, Gutenberg'in matbaası ile günümüz matbaası arasındaki fark nedir? [1]
- (c) Benjamin Franklin'in iki gözlük taşımaktan bıkmasının sonucunda ne olmuş? [1]
- (d) Yazar, Gutenberg, Leonardo Da Vinci ve Pascal'ın icatlarını ne anlatmak için kullanıyor? [2]
- (e) Yazarın çocukluğunda yaz tatillerinde gittiği köyde, şehirden köye gelen herkes neden evden eve bütün köyü dolaşırdı? [1]
- (f) Yazar 2. paragrafta neden "büyük baba" benzetmesini kullanıyor? [1]
- (g) Yazar çocukluğunda köyde haberleri nereden okuyordu? [1]
- (h) Yazarın bir eylemin hızını anlatmak için kullandığı deyimlere iki örnek veriniz. [2]
- (i) Yazarın çocukluğundaki köy yaşamını neden "ağır çekim" olarak nitelendirdiğini bir örnekle açıklayınız. [1]
- (j) Yazarın çocukluğunda tatillerde gittiği köydeki yaşamında hangi eylem onu korkutuyor ve neden? [2]
- (k) Yazara göre babası köyde neden çok popülerdi? [1]
- (l) Yazarın 30'lu yaşlarındaki hali ile çocukluğundaki köylülerin yeni teknoloji karşısındaki ortak tepkileri neydi? [2]
- (m) Yazarın yeni teknolojiler konusuna 2010'lu yıllardaki yaklaşımını açıklayınız. [2]
- (n) Yazar neden çağımızın "siber dedikodu çağı" olarak adlandırılmasının daha doğru olacağını düşünüyor? [1]
- (o) Yazarın zaman zaman kendini olduğundan çok daha yaşlı hissetmesinin nedenini kısaca açıklayınız? [1]
- 2 Metin A ve Metin B'nin 200–250 sözcüklük ortak bir özetini yaparak insanlık tarihi boyunca gelişim ve gelişimin hızını anlatınız. Özetinizde yalnızca Metin A ve Metin B'deki bilgileri ve mümkün olduğunca kendi sözcüklerinizi kullanınız. [25]

[15 puan: özetin içeriği]

[5 puan: biçim/üslup ve organizasyon]

[5 puan: dil bilgisi]

Permission to reproduce items where third-party owned material protected by copyright is included has been sought and cleared where possible. Every reasonable effort has been made by the publisher (UCLES) to trace copyright holders, but if any items requiring clearance have unwittingly been included, the publisher will be pleased to make amends at the earliest possible opportunity.

University of Cambridge International Examinations is part of the Cambridge Assessment Group. Cambridge Assessment is the brand name of University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES), which is itself a department of the University of Cambridge.